

guatur.—*Fundamentum pro parte negante.*—Unde ulterius expediri potest dubium, an hæc potentia, per quam Angelus se movet, sit distincta a substantia ejus. Videri enim potest hoc non esse necessarium, quia ipsamet substantia Angeli, sicut per se immediate adest loco, et in se immediate recipit modum illum præsentia, seu ubicationis, quem in loco habet, ita videtur posse seipsam per se ad locum applicare ad nutum quidem voluntatis suæ: tamen per seipsam motum exequendo. Et sine dubio consequenter ita sentient, qui alias existimant rationales potentias angelicas a substantia realiter non distingui, sed vel ex natura rei modaliter, vel formaliter tantum, seu ratione ratioinata, ut vocant. Nam minor ratio distinctionis in hac potentia reperiri videtur: tum quia non est ad efficiendam rem distinctam a substantia, sed quemdam modum, qui valde extrinsece illam immutat, tum etiam, quia non est propria potentia vitalis, ut sic dicam, instituta ad agendum et recipiendum peculiari modo proprios actus vitæ, sicut sunt intellectus, et voluntas. Nam motio localis per se non est vitalis, sed solum per denominationem a cognitione, et appetitu elicito, quando ab illis procedit.

5. *Vera resolutio affirmat.*—*Satisfit fundamento contrario in n. 4.*—Sed nihilominus supposita doctrina generali, quam sequitur de distinctione potentiarum a substantia in creaturis; quando potentia sunt principia proxima accidentalium actionem, consequenter dicimus, hanc potentiam esse rem, seu qualitatem a substantia Angeli distinctam: sicut gravitas, et levitas sunt potentia motus localis effectrices, et res distincta a subjectis. Quia licet in Angelo hæc potentia sit altioris ordinis, et subordinata voluntati, et intellectui per naturalem sympathiam, et radicationem in eadem essentia, nihilominus in virtute proxima effectrice motus localis servat eandem proportionem et rationem. Nam est primo ordinata ad agendum aliquid accidentale, et non tantum ad substantialiter existendum, et ideo non est tam absoluta res, sicut substantia, sed transcendentaliter ordinata ad aliud, a quo speciem sumit: ac denique non per se primo convenit substantia, sed per se secundo, tanquam ab essentia dimanans. Quæ sunt potissimæ rationes, quæ in aliis potentiis realem distinctionem indicant. Neque refert quod per motum localem non fiat res distincta a substantia, sed tantum modus, vel quod illa motio non sit per se, et intrinsece vitalis: quia nihilominus est necessaria qua-

litas aliqua per se primo instituta ad illum modum efficiendum, sicut in gravitate, et levitate, in quibus exempla posuimus, et in motu animalium progressivo, aut in volatu, et similibus, videre licet.

6. *Circa secundam partem tituli an potentia motiva Angeli habeat terminum velocitatis.*—*Opinio affirmans.*—*Suadetur.*—In altera parte tituli hujus capitis petebatur, quantæ efficacitatis sit hæc potentia ad motum Angeli velocem efficiendum, id est, an in hoc habeat certum terminum, ita ut possit Angelus se movere a cælo in terram in quocumque minori tempore in infinitum, vel potius requirat certum aliquid determinatum tempus, nimirum, in quo velocissime illud spatium pertranseat, licet in majori tempore possit tardius transire, prout voluerit. Aliquibus modernis videtur, hanc potentiam habere aliquem terminum maximum in velocitate motus, quam potest efficere, et postulare ad minimum certum tempus, in quo possit determinatum spatium, seu corpus pertransire. Suaderique potest, quia hæc potentia finita est: omnis autem potentia finita, habet terminum maximum tam in effectu, quam in modo illum efficiendi, ut in intensione, ergo et in velocitate. Secundo quia non omnes Angeli sunt æquales in virtute se movendi, quia sicut in perfectione essentiali inæquales sunt, ita etiam in virtute se movendi: nam est eadem ratio; ergo Angelus superior poterit se velocius movere, quam inferior; ergo signum est singulorum virtutem habere terminum in velocitate motus. Tertio quia alias etiam posset quilibet Angelus movere quodlibet corpus velocius ac velocius in infinitum: nam est eadem ratio.

7. *Contraria opinio statuitur.*—Nihilominus contrarium mihi probabilius videtur, nimirum posse Angelum moveri, ac pertransire quodlibet designatum spatium breviori, ac breviori tempore sine termino. Ita tenet Capreolus, in 1, dist. 6, quæst. 1, ad 3 et 4, Scotus, contr. 2 conclus., in hoc consentit Gregorius quem allegat: et idem sentit Alensis, 2 part, quæst. 33, membr. 1, ad 1. Et sumitur a fortiori ex sententia D. Thomæ asserentis, Angelum posse transire subito ab uno loco ad extremum sine transitu per medium, quia majoris virtutis hoc est, quam velocius, et velocius sine termino per medium spatium se movere. Favent etiam huic sententiæ Patres in superioribus allegati, dicentes, posse Angelum adesse ubi voluerit magna velocitate, nec alium terminum, aut, mensuram hujus velocitatis assignant præter ipsius Angeli voluntatem.

8. *Probatum ratione.*—Ratione item probatur, quia Angelus in uno instanti potest simul acquirere totum locum adæquatum, saltem priori loco propinquum; ergo etiam poterit idem spatium loci adæquati in breviori, ac breviori tempore pertransire: quia minus est pertransire totum illud spatium motu successivo quantumvis veloci, quam totum illud in instanti acquirere. Si autem hoc conceditur de primo spatio, seu loco adæquato: consequenter idem sequitur de quocumque spatio cujusvis magnitudinis, quia potest augeri velocitas juxta proportionem totius spatii. Atque hæc ratio videtur mihi convincens supposito antecedente, quod in superioribus a nobis satis probatum est. Unde multo magis idem coguntur dicere, qui affirmant posse Angelum in instanti moveri per medium ad extremum locum. Verumtamen nos illud non admittimus, quia repugnat limitationi Angeli ad locum adæquatum: hoc autem quod nos dicimus, non repugnat, quia quantacumque velocitate Angelus moveatur, nunquam erit simul in loco majori maximo, quia quanta velocitate acquisierit terminum ad quem, tanta deseret terminum a quo.

9. Unde sumitur secunda ratio, vel roboratur præcedens, quia Angelus movetur sine ulla resistentia, vel ex parte substantiæ suæ, vel ex parte corporis medi, vel etiam ex parte distantia, quia etiam hæc per se spectata illi non resistit, quia quantacumque illa sit, pertransibilis est quocumque tempore brevissimo, si aliunde non sit impedimentum, aut virtus non desit. At vero in præsentem nullum impedimentum cogitari potest, neque virtus deest. Quia quod potest Angelus facere sine resistentia, potest facere in quacumque brevissima mora, quæ effectu non repugnet, vel certe si, quod potest facere in instanti, velit facere successive, poterit in quolibet brevissimo tempore illud operari, quia minus hoc excedit virtutem activam ejus, quam quilibet motus in quolibet brevissimo tempore factus.

10. Et declaratur tandem, quia per plures mutationes instantaneas componentes unum motum discretum potest Angelus in certo numero suorum instantium quamlibet distantiam pertransire. At vero illa instantia possunt coexistere minori, ac minori tempore successivo, sive nostro, sive angelico; ergo eadem ratione poterit Angelus pertransire illam distantiam successive in quacumque brevissima mora. Consequentia videtur clara, et minor probatur: nam ex illis instantibus quædam possunt co-

existere solis instantibus nostri temporis, et quæ coexistunt tempori, possunt singula, et consequenter omnia simul minori, ac minori tempore successive coexistere pro voluntate Angeli; ergo tota illa mora ex illis instantibus composita potest esse brevior, quam quodlibet determinatum tempus successivum. Ergo cum simili velocitate potest Angelus idem spatium in tempore pertransire.

11. *Ad argumenta opposita in n. 6.*—Ad primam ergo rationem in contrarium respondetur ad velocitandum motum localem in infinitum, quod fit sine resistentia ex parte spatii, et mobilis, non esse necessariam virtutem infinitam, sed virtutem superioris rationis sufficere. Virtus autem Angeli merito creditur esse superioris rationis, cum possit in instanti mutationem unius loci adæquati facere, et in pluribus instantibus plura similia loca pertransire. Neque est necesse, ut potentia finita terminetur ad maximum in modo agendi, præsertim quoad temporis brevitatem, quando illa potentia talis est, ut et sine resistentia operetur, et possit similem effectum, seu terminum in instanti, vel instantibus sufficere. Ad secundum respondetur cum Gregorio et Capreolo supra, Angelos omnes posse esse æquales in potestate velocitandi suum motum: sicut possunt esse æquales in velocitate intelligendi, vel in virtute operandi in instanti. Unde satis est, quod perfectiores superent, vel in potestate acquirendi simul majorem locum, et transeundi idem spatium in paucioribus instantibus, seu divisibilibus mutationibus, vel etiam superare possunt in efficacia movendi res alias, ut in sequentibus explicabo. Tertium idem argumentum attingit materiam de potestate Angeli ad movendas res alias a se distinctas, quam in sequenti capite inchoabimus, et consequenter difficultatem in eo tactam in aliis explicabimus.

CAPUT XXV.

UTRUM ANGELUS AD NUTUM VOLUNTATIS POSSIT RES SUBSTANTIALITER TRANSMUTARE.

1. *Triplex tantum mutatio tractanda.*—*Quorundam errores confutantur.*—Diximus de potestate Angelorum ad movendum seipsos; dicendum sequitur de potestate movendi extra se. Et quæstio præcipue movetur de rebus corporalibus, et in illis ampliorem et difficiliorem habet materiam, et ideo prius de illis ea definimus, in fine aliquid de rebus spiritualibus

addemus. In corporibus autem plures esse possunt mutationis species, tres vero in disputationem præcipue veniunt: scilicet generatio substantialis, alteratio et motus localis: nam de augmentatione necesse non est specialiter dicere, quia illa non fit sine substantiali aggeneratione, et præviam habet alterationem, ideoque sub prædictis comprehenditur. Deinde non tractamus de propria creatione alicujus substantiæ: nam creatio non est propria mutatio, quia mutatio ad subjectum ordinem dicit: at creatio non fit ex subjecto, sed ex nihilo, et ideo in agente infinitam potentiam requirit. Unde tanquam certum in fide supponimus, Angelos non posse aliquid creare, utique contra antiquos errores infidelium dicentium, vel DEUM solum creasse primam intelligentiam, et illam creasse secundam, et ita consequenter, usque ad ultimam, quæ hunc mundum visibilem creavit, vel Deum immediate creasse omnes intelligentias, illas vero corpora creasse. Contra quos errores disputant D. Thomas et ejus expositores, 1 part., quæst. 44, art. 1, et quæst. 45, articulis 1 et 5, et quæstione 61, articulo 1, et quæstione 63, articulis 1 et 3, et sæpe in aliis locis. Et nos in disputatione 20 Metaphysicæ, sect. 2, rationes hujus veritatis expendimus. Et in principio hujus tractatus probatum est, omnes Angelos esse immediate creatos a Deo, et unum non posse alium creare, et in tractatu sequenti in principio ostendimus similiter, corpora omnia, quæ per propriam creationem facta sunt, a solo Deo esse immediate facta, nec potuisse Angelos in illa creatione aliquem proprium concursum habere. De creatione igitur nihil amplius in præsentibus dicere necesse est.

2. *Tractatur prima mutatio, an possit Angelus substantiam producere.*—*Prima ratio pro parte affirmante.*—Primo igitur dicendum est de productione substantiæ ex subjecta materia, quia non videtur hæc potestas omnino Angelis deneganda. Primo quia non repugnat substantiam spiritualem creatam habere hanc potestatem per modum causæ proximæ principalis; ergo non est cur negemus hanc potestatem omnibus Angelis. Antecedens probatur argumento a contrario ex creatione sumpto: nam virtus creandi ideo non conceditur Angelis, quia infinitam esse oportet: virtus autem producendi substantiam ex materia subjecta non requirit infinitatem, nec ex modo agendi, nec ob perfectionem rei productæ, unde rebus corporalibus communicata est, non est ergo unde repugnet substantiis spiritualibus communicari.

Jam ergo probatur prima consequentia, quia licet Deus non fecerit omnes species possibles in omnibus rerum ordinibus, nihilominus verisimile est singulis rerum gradibus communcasse præcipuas virtutes et operationes, quarum erant capaces, vel omnes, vel aliquas species uniuscujusque gradus. Ergo si gradus intelligentiarum capax est hujus virtutis, credendum est non caruisse illa, erit autem capax ejus si non repugnat, talem virtutem esse connaturalem substantiæ creatæ spirituali. Imo si hæc capacitas in illo gradu semel admittatur, cum non possit a nobis ratio reddi, cur in quibusdam, et non in omnibus Angelis inveniatur, videtur concludi, omnes Angelos habere hanc potestatem, majorem tamen, vel minorem, juxta æqualitatem angelicæ perfectionis.

3. *Secunda ratio.*—Unde arguitur secundo, nam cælum, licet non possit ex subjecta materia producere aliud cælum, quia natura sua non est producibile, nisi per creationem, nihilominus potest producere alias inferiores substantias; ergo idem poterit Angelus. Probatur consequentia, quia ut cælum producat substantiam, satis est ut eminenter contineat formam substantialem inferiorem, quamvis materiam nullo modo contineat, sed aliunde illam supponat; ergo cum Angelus sit altior forma, quam cælestis, multo magis poterit illam eminentiam continere, et per illam inducere formam in materia aliunde supposita. Nam quod Angelus sit forma a materia abstracta, forma vero cæli sit in sua materia, non impedit, imo juvat ad illam eminentiam, quia quo forma est altioris ordinis, eo melius potest inferiores eminenter continere: nam Deus quo ab omni materia et potentialitate abstractior est, eo eminentiori modo omnia continet. Et confirmatur hæc ratio ab effectu: nam intelligentiæ moventes cælum sæpe sunt causæ principales productionis substantialis, ut quando cæli producant viventia, quæ cæli, ut principales causæ, efficere non possunt. Tunc etiam dicitur cælum influere, ut instrumentum suæ intelligentiæ, ut sumitur ex D. Thoma, 1 p., q. 70, art. 3, ad 3, et 3, contra Gent., cap. 103. Ergo necesse est, ut intelligentia eminenter contineat illam formam, ut possit esse causa principalis ejus; ergo eadem ratione poterit pro se et immediate illam inducere.

4. *Prima conclusio.*—*Angeli non possunt naturaliter producere substantiam aliquam.*—Nihilominus dicendum est, Angelos non habere virtutem naturalem ad producendam substantiam aliquam etiam ex subjecta mate-

ria. Hæc assertio tam unanimi consensu a theologis recepta est, ut sine magna temeritate in dubium revocari non possit, quamvis difficile sit efficaci ratione illam persuadere. Docet illam D. Thomas, 1 part., quæst. 110, art. 3, et alii theologii, in 2, dist. 7, Albertus, art. 8, Durandus, quæst. 4, Ægidius, quæst. 3, Richardus, art. 4, quæst. 1, Bonaventura, 2 p. dist., art. 2, quæst. 2, et dist. 8, p. 1, art. 2, quæst. 1. Et ibidem Scotus, Bassolis et Argentina, quæst. 1, Ferrariensis 3, contra Gentes, cap. 103. Et illam tractavi, et ut potui confirmavi, disp. 35 Metaphysicæ, sect. 6, ideoque ibi dicta hic repetere necessarium non erit, sed pauca addemus. Primo ergo ex Scriptura solum auctoritate negativa uti possumus, quia nullibi productionem alicujus substantiæ Angelis tribuit.

5. *Probatur auctoritate negativa Scripturæ.*—*Probatur ex Patribus.*—*Platonis error.*—Ex Patribus vero citari potest Leo papa, ep. 93 ad Turib., quatenus cap. 8, damnat Priscillianistas, qui asserebant, Angelos malos figurare et efficere corpora humana in utero mulierum. Quæ definitio invenitur etiam in Concilio Bracharensi I, can. 12, et allegari etiam potest can. 8, ejusdem Concilii, qui sic habet: *Si quis credit quod aliquantas in mundo creaturas diaboli fecerit, et tonitrua, et fulgura, et tempestates, et siccitates Diabolus sua auctoritate faciat, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.* Magis autem favent verba Concilii Ancyranii, quæ tom. 1, Concil., in fine illius Concilii, et a Gratiano in cap. *Episcopi* 26, quæst. 5, referuntur, scilicet, *De Domino nostro scriptum est, omnia per ipsum facta sunt. Quisquis ergo credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius, aut in deterius immutari, aut transformari in aliam speciem, vel similitudinem, nisi ab ipso creatore, infidelis est, etc.* Per quæ verba non negatur juxta mentem Concilii efficacia causarum naturalium, sed dæmonum, de quibus ibi sermo erat, et de extraordinariis immutationibus, quas se facere dæmones fingunt. Denique D. Augustinus multo clarius hanc veritatem docuit, l. 3, de Trin., c. 7 et 8, ubi in hoc sensu dixit, harum visibilium rerum materiam non obedire malis Angelis ad nutum. Quia nimirum non possunt ex ea facere quod volunt, sed tantum quod in virtute rerum a Deo factarum continetur, applicando activa passivis, id quod non ad libitum suæ voluntatis, sed quantum agere permittuntur, ut in discursu capitis declarat. Et in eodem sensu dixit lib. 9 Genes., ad litt., cap. 18, in fine:

Quedam, quæ in rerum natura præter usitatum cursum naturæ mirabiliter facta sunt, ita ministrantibus Angelis etiam facta, ut tamen ubique creator creaturarum non sit, nisi plantatore et rigatore quolibet, solus incrementum dat Deus, et similiter, lib. 12, de Civ., cap. 24, negat Angelos facere aliquam creaturam. Et quamvis utatur nomine creationis, revera comprehendit omnem productionem, quæ non fiat per seminales rationes, quas Deus indicit corpora liberis causis, etiamsi ex præjacente materia fiat. Nam Plato ex præjacente materia dixit Angelos, seu secundarios Deos, ut ipse loquebatur, produxisse res corporeas. Et illum, ut errorem fidei damnat ibi Augustinus. Qui etiam videri potest lib. 18, de Civit., cap. 18.

6. *Ratione probatur indirecte.*—Ratione difficile est, ut dixi, hanc veritatem demonstrare. Sed imprimis ostendere possumus hanc potestatem necessariam non esse in universo. Deinde neque ab effectu, vel signo ostendi posse. Tertio neque ex aliquo naturali principio colligi. Primo, ut in dicto loco Metaphysicæ dixi, suadet sufficienter illa ratio Durandi, quod in rebus naturalibus est virtus sufficiens, ad educendas formas de potentia materiæ, quantum ad gubernationem, et conservationem universi necessarium est. Secundum probari potest ratione insinuata ab Augustino, quia quidquid ministerio Angelorum bonorum, vel opera malorum, aut vere fit, aut fieri apparet, sufficienter fieri potest, applicando agentia corporalia corporibus, ex quibus aliquid fit, ut inferius aliquid de his effectibus tractando magis in particulari dicemus. Tertium probatur, quia nullum est principium ex quo inferre possumus hujusmodi virtutem in Angelis, nisi quanta sunt excellentioris naturæ, et perfectionis. Hæc autem collectio valida non est, nisi supponatur aliud universale principium, quod omnis forma perfectior rem minus perfectam eminenter contineat, et illam ideo possit de potentia materiæ per se educere. Nam sine hoc principio collectio erit ex puris particularibus, ac subinde invalida. At vero istud principium manifeste falsum est, ut inductione ostendi potest, comparando in cæteris gradibus perfectiores formas ad minus perfectas. Unde probabiliter potest argumentum in contrarium retorqueri. Quia formæ vegetabilium non continent formas inferioris gradus, ut auri, argenti, et aliorum mineralium, vel lapidum, etiamsi perfectioris ordinis sint, et formæ sensitivæ non continent quoad eminentiam virtutem activam formarum vegetabi-

lium, nec anima rationalis dicto modo continet animas brutorum; ergo nec formæ angelicæ, licet altioris gradus sint, continebunt dicto eminenti modo inferiores formas de potentia materiæ educibiles.

7. *Ratio probatur ostensiva.* — Hic ergo discursus sufficienter nobis ostendit, nihil esse quod nos cogat, vel inducat ad credendum Angelos habere virtutem per se effectricem substantiarum ex præjacente materia, quamquam directe, et, ut ita dicam, positive, non convincat, Angelos hanc potentiam non habere. Et ideo D. Thomas, dicta quæstione 110, articulo 2, conatus est peculiari ratione hoc ostendere. Quia una substantia, inquit, non potest producere aliam, nisi vel totam illam eminenter contineat, vel habeat similitudinem cum effectu in modo essendi, seu compositionis substantialis ex materia, et forma. Neutrum autem horum in Angelis invenitur; ergo non possunt substantias producere. Hanc vero rationem impugnant, Durandus et alii, sed non afferunt ipsi meliorem. Unde licet non sit demonstratio, est satis probabilis conjectura, sumpta comparatione ex modo essendi ad modum agendi. Quam rationem, ut potui, in dicta disp. 35 Metaphysicæ, sect. 6, locupletavi, et aliis etiam probabilibus rationibus adjunctis, quibus nihil nunc addendum occurrit.

8. *Objectio.* — *Solutio ex D. Thoma.* — Sed instant aliqui, quia Deus quamvis non sit compositus ex materia et forma, nihilominus res compositas ex materia, et forma producit. Sed huic instantiæ tacite occurrit D. Thomas cum dixit, cum materialis forma non per se fiat, sed compositum, oportere, ut causa illud efficiens, vel totum compositum eminenter contineat, vel sit effectus similis saltem in compositione ex materia, et forma. Neque sine magno fundamento illud prius membrum adjungitur, quia primum agens, quod totum substantiale compositum eminenter continet, non agit per potentiam limitatam ad modum agendi per educationem de potentia materiæ, sed per illimitatam, et superioris ordinis, et ideo ad creationem extenditur, et ad omnem modum possibilem, quo res materialis nata est, produci. Imo si res attente consideretur, quando substantia materialis, præsertim corruptibilis creatur, illa productio non fit sine educatione formæ ex materia simul cum ipsius materiæ creatione, et ideo mirum non est, quod Deus per solam suam potentiam possit, etiam de materia prius creata, et a se conservata, formam educere, et compositum gene-

rare. Denique Deus propter infinitatem suam, materiam, et omnem formam eminenter, continet, et propter superiorem operandi modum, non requirit aliquam convenientiam, vel similitudinem cum effectu, sed tanquam supremus artifex illum prout voluerit producere potest, et ideo nullam a Deo ad Angelos, vel e converso fieri potest argumentum.

9. *Secunda conclusio.* — *Nulli creabili spiritui est connaturale producere substantiam.* — *Ad primam rationem contrariam in num. 2.* — Circa primam ergo rationem dubitandi in numero secundo disputari posset, an id, quod negamus, nunc esse communicatum Angelis, sit simpliciter incommunicabile per naturam omni immateriali substantiæ creabili: verumtamen consequenter loquendo, et quantum conjecturis assequi possumus, dicendum est, hanc potestatem non posse esse connaturalem alicui immateriali substantiæ, sive creatæ, sive creabili. Nam rationes quibus movemur ad negandam hanc potestatem Angelis creatis, eodem modo procedent in quacumque spirituali substantia possibili, si creetur, ut facile consideranti, et applicanti patebit. Et hoc etiam probabiliter suadet ratio, quæ in illo primo argumento in probationem primæ consequentiæ facta est. Ad rationem autem qua contrarium probatur, respondemus imprimis negando illam consequentiam: *Ad educendam formam de potentia materiæ non requiritur virtus infinita, ergo potest esse connaturalis creaturæ spirituali.* Hæc, inquam, consequentia negatur, quia potest repugnantia ex aliis capitibus oriri. Et quamvis illa ratio, de potentia creativa recte asseratur, fortasse non est sola, nec adæquata, et ideo non valet e contrario argumentum. Deinde respondetur quod licet ad educendam formam de potentia materiæ modo connaturali, et proportionato corporibus non requiratur virtus infinita, nihilominus ad illam educendam superiori, et intellectuali modo requiritur infinita virtus, quæ sit conjuncta cum virtute creativa in artifice totius naturæ, ut explicatum est.

10. *Ad secundam in num. 3.* — Ad secundum, in quo a cælis ad Angelos fit illatio, et iterum a Deo ad Angelos consequentia extenditur, neganda est utraque consequentia. Prior quidem, quia cæli materiales sunt, et ex hac parte proportionem habent, ut connaturali modo possint corpora immutare, et consequenter per suas formas inferiores aliquas etiam materiales eminenter continere; Angeli vero ad hoc non habent proportionatum subsistendi

modum, licet alioqui longe perfectiores sint. Neque in hoc sunt Deo æquiparandi propter rationes quas adduxi, et propter easdem alteram etiam consequentiam negamus. Ad confirmationem autem negamus assumptum, nam intelligentia movens cælum non est causa principalis alicujus substantiæ corporeæ, nec cælum est instrumentum intelligentiæ in productione alicujus materialis substantiæ, etiam imperfectorum viventium. De qua re plura dixi in dicto loco Metaphysicæ, sect. 6, num. 14, et disp. 18, sect. 2, num. 36, et sequentibus, et videri potest de hoc puncto, et de tota hac dubitatione Fonseca, lib. 7, suæ Metaphysicæ, cap. 7, quæst. 1, præsertim sect. 3.

CAPUT XXVI.

UTRUM ANGELI ALTERARE CORPORA POSSINT.

1. *Communis resolutio negativa.* — Ex dictis in capite præcedente facile est definire secundum punctum, ibi propositum de potentia Angelorum ad immutanda corpora alterationis motu, seu, quod perinde est, ad producendas materiales qualitates. In quo puncto communis resolutio, ac generalis regula est negativa. Quæ a paritate rationis videtur concludi, non magis habere Angelos potestatem efficiendi qualitates in corporibus, quam educendi formas substantiales ex materia. Quia licet forma substantialis materialis ex suo genere perfectior sit, quam corporeæ qualitates, et inde non videatur illatio a negatione potestatis ad producendum perfectiorem effectum minus perfectum, nihilominus considerato fundamentum illius impotentia est satis efficax consecutio.

2. *Declaratur.* — Declaratur, quia qualitas corporea in hoc convenit cum forma materiali, quod sicut hæc fit per educationem de potentia materiæ, ita etiam illa fit per educationem ex potentia ejusdem materiæ, vel compositi materialis, et ideo eadem improportio invenitur in Angelo subsistente extra omnem materiam ad has qualitates producendas, quæ ad substantiales formas. Et ita in ipsis substantialibus formis in hoc non attenditur major, vel minor perfectio, sed eadem improportio, et impotentia censetur esse in Angelo ad minimam formam, quæ ad maximam; ergo similiter eadem est ad materialem qualitatem, quæ ad formam substantialem. Accedit, quod nulla est ratio, vel fundamentum ad asserendum Angelum continere eminenter has qualitates, quod esset necessarium ut illas efficere posset.

Assumptum probari potest supra facto discursu circa substantiam, nam eadem est ratio, seu proportio. Atque ita sententiam hanc contra Avicennam aperte docet D. Thomas 3, contr. Gent., cap. 103, et idem sentit, 4 part., dist. q. 110, art. 2, ad 2 et 3, art. 3, ad 2, quatenus ait, Angelum solum mediante motu locali, et applicando activa passivis, esse posse causam aliarum mutationum in corporibus, et idem sentiunt Bonaventura, Richardus, Durandus in locis citatis in capite præcedenti.

3. *Opinio Thomistarum distinguens qualitates in reales, et intentionales.* — Nonnulli vero ex Thomistis ex parte ab hac generali assertionem dissentunt. Distinguunt enim duos ordines qualitatum, quasdam vocant reales, vel materiales, aut physicas, quasi per antonomasiam, ut eas distinguant ab aliis, quas vocant intentionales, quæ licet reales etiam sint (alias nihil essent) non sunt ita crassæ, et materiales, sicut aliæ, sed subtilioris naturæ, nec disponunt materiam ad formam substantialem, neque ex illa, aut ex dispositionibus ejus resultant, nec habent esse permanens, sed aliquo modo transitorium. In priori ordine constituunt imprimis quatuor primas qualitates Elementorum, et deinde alias secundas qualitates, quæ ex primarum mixtione resultant, ac denique omnes, quæ sunt proprietates connaturales consequentes substantiales formas. In secundo ordine ponunt qualitates quasdam, quas instrumentarias vocant, quia sunt veluti instrumenta impressa inferioribus corporibus a superioribus agentibus, ut eis tanquam instrumentis utantur, vel si quæ aliæ similes in corporibus fiunt.

4. *Et admittens datam resolutionem in reabilibus.* — *Non vero in intentionalibus.* — De qualitatibus ergo primis ordinis fatentur omnes Thomistæ non posse per se et immediate fieri ab Angelis in corporibus propter rationes tactas. Et quia cum Angeli non possint producere substantiam, eadem ratione non possunt qualitates, quæ ad illam disponunt, vel quæ ad illam naturaliter consequuntur, efficere. Item quia alias posset Angelus efficere in materia totam dispositionem, et organisationem accidentalem, quam anima rationalis in corpore requirit, et ita posset animam separatam iterum corpori unire, illud iterum disponendo. At vero de qualitatibus secundi ordinis limitant assertionem nostram, dicentes posse ab Angelo immediate per se fieri. Ad hoc autem asserendum moti sunt, vel occasione explicandi modum, quo Angelus est in loco per opera-